

"לְבַנְיָנָה שֶׁל הַלְבָּה"

סיכום הלכות שבת שנאמרו בשבת בישיבה מפי מו"ר רה"י
דיני הטמנה (חלק ב) – הטמנה במקצת בשבת

'בישול' היא לשים אותו על גבי סיר אחר הנמצא על הפלטה, אולם האם יהיה מותר לכסות את המאכל הזה במגבת?

אסביר את שאלתו. למדנו שבשבת עצמה אסורה אף הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, אמנם במקרה זה על ידי חום הפלטה המגבת הופכת³ להיות דבר המוסיף הבל (שהרי היא הולכת ומתחממת) וכיצד ניתן להניח אותה מעל לסיר?

אמנם לדעת הרמ"א הטמנה במקצת מותרת ולפוסקים כשיטתו יש להתיר הטמנה - כיסוי חלקי, מכל מקום לדעת השלחן ערוך הטמנה במקצת אסורה ויש לאסור.

הזכרנו בעבר את דעתו של הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל שיש להתיר בערב שבת קודש הטמנה במקצת וכדעת הרמ"א אף לבני ספרד בשעת הצורך ושכך נהגו. ועוד הזכרנו שדעתם של חלק מן הפוסקים הספרדים הייתה להתיר אף הטמנה מלאה ומשום הסברא המובאת ברמב"ן ש"שהייה לחוד והטמנה לחוד", דהיינו שאין לחבר בין הנחת הסיר על גבי דבר המוסיף הבל לבין הטמנתו בבגד שאינו מוסיף הבל וכל פעולה לעצמה מותרת. אולם כל זה לא מתיר הטמנה במקצת בשבת עצמה בדבר המוסיף הבל, או אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל לגישת הרמב"ן.

בארנו שחז"ל גזרו גזירת הטמנה בערב שבת קודש בדבר המוסיף הבל. סיבת הגזירה היא שמא יבוא לטמון בגחלים שהם גם מוסיפים הבל ושמא יבוא מתוך כך לחתות בגחלים ויעבור על איסור תורה של בישול או הבערה¹.

נחלקו הראשונים האם יש לגזור גם על 'הטמנה במקצת', היינו הטמנה חלקית. במחלוקת זו נחלקו למעשה גם השלחן ערוך והרמ"א², לדעת השלחן ערוך הטמנה חלקית אסורה ולדעת הרמ"א הטמנה זו מותרת.

יש לשאול כיצד מותר להשאיר סיר על גבי פלטה בערב שבת? והרי זו הטמנה במקצת על גבי דבר המוסיף הבל ולדעת השלחן ערוך יש לאסור!

פתחתי בדברים ששמעתי ממו"ר הרב יעקב כ"ץ שליט"א ובדברים אלו טמונה התשובה לשאלה זו. הסיבה שחז"ל אסרו להטמין אף במקצת על גבי דבר המוסיף הבל הוא שמא יבוא להטמנה מלאה במקום זה, אולם במקרה של פלטה אין אפשרות טכנית להטמין בתוכה וממילא לא שייך החשש.

נוכל לקחת עיקרון זה ובעזרתו לענות על מה שנשאלתי בשבוע שעבר אחרי השיעור. אחד הבחורים שאל, לפי מה שלמדנו בקיץ, הדרך הטובה ביותר לחמם בשבת אוכל (שאינו בו איסור דאורייתא מצד דיני

¹ רא"ש, מסכת שבת, פרק ג, סימן יא.

² סימן רנג, סעיף א, בסופו.

³ על פי שלחן ערוך, סימן רנז, סעיף ח.

לבניינה של הלכה

אמנם ישנו פתרון נוסף לשאלה זו. מובא בר"ן⁴ שאם נתגלתה ההטמנה מותר לשוב ולכסות את הסיר באופן שאין בכך בעיה מצד דיני בישול. ומבאר הר"ן שאם נתגלתה הקדרה ובא לכסותה יכול הוא "לדחוף" באותו הזמן קדרה נוספת שאין בה בעיית בישול כגון צונן, וזה שכתב "טומנין את הצונן" אף בכהאי גוונא. לפי זה אם נתגלתה ההטמנה יש להקל לטמון באותו זמן סיר נוסף אף לדעת מרן השלחן ערוך⁵.

⁴ על מסכת שבת, לסוגיא בדף מח, עמוד א.

⁵ שלחן ערוך, סימן שיח, סעיף ו. ועיין עוד שם במשנה ברורה, סעיף קטן נא ובשער הציון. ועיין סימן רנג, משנה ברורה, סעיף קטן פח, ובזה מיושבת הסתירה.

